

SELMA ANTTILA

TYÖN
KOURISSA

Selma Anttila

Työn kourissa

«Public Domain»

Anttila S.

Työn kourissa / S. Anttila — «Public Domain»,

© Anttila S.

© Public Domain

Содержание

I	5
II	8
III	10
IV	13
V	17
VI	22
Конец ознакомительного фрагмента.	25

Työn kourissa Romaani

I

Seppä Henrikssonilla oli tapana tehdä kaikki perinpohjin, ylen jyrkevää ja tukevaa. Nyt hän rakensi itselleen uutta kotia, ostettuaan kylän vanhalta räätälistä hänen tilavan asuinrakennuksensa, jonka oli purkanut ja kuljettanut omalle maapalstalleen. Ja mäelle nousi vähitellen uusi talo ja hiukan erilleen siitä laajahko paja ja myöhemmin aitta, sauna ja navetta latoineen.

Päärakennukseen nähden seppä ei kuitenkaan tyytynyt siihen, että oli sen uudestaan pystyttänyt.

– Sen pitää olla niin luja, ettei henkeä läpäise, – sanoi hän.

Sitten hän kesällä valmisti tiiliä ja pisti kuhunkin tiileen reiän. Kun häneltä kysyttiin, mitä se reikä siinä tiilessä toimitti, sanoi seppä:

– Kai se reikä siinä pysyy kuin tiilikin, kun siitä naulan seinään lyö.

Ja niin hän tekikin. Rakennus sai siten tiilipeitteen, joka rapattiin valkoiseksi.

Tulos oli kerrassaan hämmästyttävä. Koko kylä ja pitäjä, vieläpä ulkokuntalaisetkin ihmettelivät, mikä pappila se sellainen valkoinen, uusi rakennus oli laakealla mäentöyräällä, ympärillä kiviaita ja hiukan peltomaata. Mutta kun kirkkoa tähyilevä silmä osuikin sen sijaan näkemään tukevanlaisen pajan erikoisessa sitä varten aidatussa tarhassa, ymmärsivät oudotkin, että siinä asui vain joku vauras käsityöläinen.

Päärakennus olikin vähän liiemmäksi tyhjentänyt Henrikssonin varat ja innon. Ulkorakennukset jäivät vähemmälle varustamiselle ja näyttivät hiukan mitättömiltä komean asuinrakennuksen läheisyydessä. Aitta ja sauna olivat kyllä somat ja uusi rinteli hohti valkoisena ja vastaveistettynä, mutta navetta, talli ja lato yhtenä jonona ja saman katon alla oli jokseenkin vaivainen rakennus, varsinkin jyrkän olkikattonsa vuoksi, jonka korret tuppasivat aina roikkumaan oville.

Sepän nuori emäntä Ulla oli tuotu toisesta kylästä ja häät vietetty oikein komeat. Hän oli talon tytär ja sai myötäjäisiksi muutamia satoja ruplia ja runsaat kapiot, eläimiä, ryijyjä, peitteitä, liinavaatteita, silkki- ja musliinihameita sekä tarvekalua kaikenlaista.

Henriksson oli myöskin talollisen poika, ja käsityöläismestariksi päästyään hän oli rovastin toimesta saanut nimeensä ruotsalaisen "son" – päätte. Karl Henrik Henrikinpoika Tuomalasta oli sillä tapaa tullut Henriksson. Yleensä häntä kylässä mainittiin mestariksi tai, jos tahdottiin olla täsmällisiä, seppämestariksi.

Sepän emäntä, reipas ja aina liikkeellä oleva nuori nainen, lauloi paljon askarrellessaan sisällä ja navetassa ja pääsi pian kyläläisten erikoiseen suosioon. Mutta hänen laulunsa olivat hengellistä laatua ja pukunsa aina sama harmaa kotikutoinen. Ne kirjavat silkit ja musliinihameet sekä "tykkimyssyt" koreine nauhoineen, vieläpä krinuliinitkin, jotka nyt olivat aitassa, todistivat kuitenkin hänen ennen olleen mieleltään toisenlaisen. Vielä nytkin joskus suurissa häissä hän "mestarin" vakavasti vaadittua piti välkkyvää, vihreäsilkistä "tykkimyssyä", jonka kirjaillut nauhat ulottuivat täyteläiselle povellet, ja tummapohjainen, vihertävä, täplikäs musliinihame valui laajapoimuksena lanteilta aina maahan asti. Lyhyt liivi oli uumalta tiukka ja kalanluilla pönkitetty, joten nuoren emännän melkein liiksi täyteläinen vartalo kiristyi pyöreäksi ja aika somaksi.

Eikä seppä itse ollut arvostaan vähemmän tietoinen. Ylpeänä eukostaan hän kulki suorana, veitikkamaiset, tummat silmät tiukasti eteenpäin tähdätyinä, yllänsä pitkäliepeinen, musta, hiukan karkeanlainen sarkatakki ja vasikannahkaiset narskuvat kengät jalassa.

Myöhemmin, kun häät olivat painuneet paremmalle puolelle toisena ja kolmantena päivänä ja ukot maistelleet esituvan puolella kotipolttoista runsaanlaisesti, hörpäten palan painimeksi monet kannulliset emännän väkevää olutta, kuului Henrikssonin mörisevä ääni yli muiden laulua

yritellessään, ja hänen emäntänsä ilme kävi yhä vakavammaksi ja päättyi harmin punaan. Mutta samassa hän myös keksi keinon, valjastutti hevosen ja pyysi kylän nuoria miehiä "taluttamaan" ukkonsa rekeen, ja niin mentiin kunnialla kotiin eikä kukaan saanut nähdä mestaria pöydän tai penkin alla kolmantena hääpäivänä, kuten yleinen tapa muuten oli.

Mutta vaikka Ulla-emäntä piti ukkonsa kurissa ollessaan häissä ja muissa pidoissa itse mukana, ei hänen vaikutuksensa ulottunut "paistinajoon".

Seppä Henrikssonilla oli oma "lääninsä", jonka hän oli ottanut summakaupalla. Hän teki kyläkunnassaan talojen jokapäiväiset pajatyöt, työkalujen korjaukset, valmisti nauvoja, veitsiä ja kirveitä, viikatteita, sirppejä ja kaikenlaista pienempää tarvekalua ja sai kaikesta tästä palkakseen sovitun määrän viljaa ja muita luonnontuotteita. Joulun tienoilla hän sitten lähti paistinajoon käyden talosta taloon muka perimässä saataviaan. Itse asiassa hän kuitenkin oli vain kestitettävänä, saaden rekeensä pienempiä tuliaisia: limppuja, munajuustoja, voita, lampaanjalkoja, rievviä ja nisupullia. Suuremmat jyväsaatatavat, halot, rehut ja heinät talolliset kyllä toimittivat sepälleen kotiin.

Tämä paistinajo oli emännän kauhistus, sillä seppä ei pysynyt koko jouluna tolkullaan. Kun yhdestä humalasta toipui, niin toiseen jo kiireellä ajoi ja aina laulaen ja kerskuen kotiin palasi, ellei häntä viina vallan rentona reessä pitänyt, niin että oli täytynyt ottaa kyytimies ja sitten emännän kanssa yhdessä sisään kantaa.

Yhä harvemmin mestari sai emäntänsä pukeutumaan juhla-asuun. Ullan omatunto oli herännyt tuomitsemaan kaiken salaisen viinanpolton synniksi ja häpeäksi, ja juopumisen pahetta oli hänen mielestään vältettävä. Ja kun Henriksson yhä useammin paistinajojen välilläkin kulki juomareisuilla, alkoi hän sitä hartaammin veisata hengellisiä lauluja ja lukea Jumalan sanaa. Kotona hän hartauttaaan enimmäkseen harjoitti, sillä kirkkoon oli pari penikulmaa, ja heidän hevosesensa oli hukattu pois, kun ei heillä maan hoitamisesta oikein tolkkua tullut eikä hevosta muutenkaan ajoihin tarvittu. Kyläläiset kyllä aina auliisti antoivat hevosen, kun siten pääsivät tuomasta entistä luvattua määrää heiniä ja kauroja.

Yhä hartaammaksi Ulla muuttui yksinäisinä hetkinään mestarin ollessa työmatkoilla tai juomaretkillä, rukoillen armahdusta tässä tyhjyydessä ja synninlaaksossa, uskaltamatta ääneen suruaan valittaa. – Kunhan Kaikkivaltias katsoisi armollisesti hänen puoleensa ja soisi siunatun lapsen, poikalapsen, joka olisi isällensä otollinen ja tulisi hänelle hyväksi esimerkiksi, ettei enää kehtaisi eikä voisi poikansa vuoksi itseään alentaa! – Tämä oli hänen ilta- ja aamuhuokauksensa, kun hän yksinäisessä talossaan toimitteli ilta-askareitaan ja aamulla varhain, ennen päivännousua, kävi eläimiä ruokkimassa.

Toisin oli laita, kun mestari oli kotona. Pajassa tohisi ahjotuli, niin että se kuului peltojen poikki kauas maantielle, ja vasara kilkutti aikaisesta aamusta herkeämättä kuin kellon naksutus. Iloiset äänet täyttivät pajan ja pajamäen. Siellä oli kärryjä, pyöriä, työaseita ja kalua kaikenlaista. Hevoset seisovalt pitkässä rivissä aitaan sidottuina odotellen kengitystään tai isäntiään. Nokisia miehiä työntyi tupaan aterioimaan avaten runsaat ruokakonttinsa ja vetäen esille herkulliset eväät, emäntiensä parhaat rievät, juustot ja voit, kinkut ja muut lihat, sillä jokainen tiesi, ettei Lehvin sepän emäntä niitä hyväksyisi mestarille ruuaksi, elleivät ne olleet kaikkein parasta lajia.

Ulla-emäntä oli tehnyt sen havainnon, että hänen rukouksensa oli kuultu. Salaperäinen riemu täytti hänen sydämensä ja loistavin kasvoin ja vapisevalla äänellä hän viritti usein aamuvirtensä, kirkkaan ilonkyyneleen vierieissä hiukan kalvenneille poskille. Mestari siveli hiljaa ja hellästi kovalla moukarin karaisemalla kourallaan vaimonsa tummaa päätä ja sanoi hymyillen jonkun mehevän sanan. Silloin Ulla hotaisi häntä kämmenellään ulottumatta hipaista muuta kuin parransängestä karkeaa leukaa, kun jo tunsu kaksi kouraa hartioissaan ja kieppui ympäri, sepän nauraa hohottaessa:

– Näin se pappilan muori paistia kääntää. Vai poika, ha, ha, toinen mestari, pikku mestari! – ja yhä hohottaen seppä harppasi pajaansa ja kertoi siellä ukoille iloisen uutisen.

Pian oli siitä levinnyt tieto kaikkialle, ja ihmiset kuiskailivat, että mestarille oli tulossa pikku mestari.

Ja kun sitten sepän emäntä sai ylen reippaan pojan, oli kaikki juuri niinkuin ollakin piti. Nimi "pikku mestari" oli jo ennen pojan syntymää niin monasti kuultu Henrikssonin pajassa, että se nyt vain varmistui ja sovitetiin kohdalleen. Ja vaikka pappi komeissa ristiäisissä antoi pojalle nimet Karl Henrik isän mukaan, ei niitä kumpakaan käytetty kotona eikä kylässä.

Pieni veitikka, tukeva maalaislapsi, kasvoi äitinsä rinnoilla vahvaksi ja oli kova tappelemaan. Molemmat, äiti ja poika, olivat varmat asiastaan: toinen siitä, ettei tahtonut eikä voinutkaan aina olla pojan kanssa, ja poika siitä, että hänen oli saatava muutama kerta päivässä "namia" äidiltä, vaikka olikin jo hampaat suussa ja itse osasi selvin sanoin pyytää: – Uuras tahtoo namia, äiti! ja kun ei yksinkertainen pyyntö auttanut, tarttui hän äidin hameeseen ja kiskoi kaikin voimin nauraen ja itkien, karttaen ja parkuen niin sisukkaasti, että äiti aina lopulta myöntyi.

Isä kiusoitteli usein sanoen: – Oletpa sinä koko uuras, uuras, uuras! – ja tätä hokiessaan hän notkisteli polviaan pajaan mennessään.

Mutta poika näytti sittemmin olevan uuras muissakin suhteissa. Isän tupakkilauta, jossa oli leikkuuterä saranoilla kiinnitettynä, oli pojalle kovin mieluinen kapine, ja mitä hän vain käsiinsä sai, kävi hänelle tupakasta ja joutui terän alle. Kirveet penkin alla pihdissä, veitset, porat, höylät ja sahat, kaikki oli poika uuras sieppaamaan, ja ennenkuin täytti toista ikävuottaan hän kiipesi polvenkorkuisen pajankynnyksen yli, vaikka sitten muksahtikin pää edellä noesta mustalle multalattialle.

– Uuras, Uuras! – huusi isä ylpeydestä hytkyen ja kantoi kirkuvan pojan äidille tupaan.

Vähitellen tarttui tämä isän antama nimi kaikkien mieleen, ja ilman muuta sopimusta hän sai nimekseen Uuras.

Pitkällinen imettäminen liitti äidin ja pojan läheisesti toisiinsa. Ulla-äidin ajatukset liitelivät kauas, lapsen levätessä hänen povellaan, kauas etäiseen tulevaisuuteen, jonka piti suoda hänen lapselleen sellaista, mitä hänen vanhempansa eivät osanneet oikein kuvitellakaan.

– Voi sinua, piipattaja, – puheli hän pojalle, – sinä saat mennä maailmalle ja nähdä ja kuulla uusia!

Niihin sanoihin sisältyivät Ulla-äidin salaiset ajatukset poikansa tulevaisuudesta. Hänen piti saada käydä pystyssä päin ja kompastelematta; jokin salaperäinen kaitselmus ohjaisi häntä onneen. Mikä se onni oli, sitä hän ei varmasti osannut itselleen selvittää. Mutta hänen uskonnollinen mielenlaatunsa kohosi arkielämän yläpuolelle rukoillen ainokaiselleen sielunvoimaa ja hengenrikkautta. Samalla sivalsi tämä äidinylpeys kuitenkin häntä itseään ikäänkuin moittien siitä, että hän oli lapselleen toivottanut maallisia koettelemuksia, joita ilman nuo hyvät lahjat olivat hänen mielestään saavuttamattomat.

Hänen pojalleen piti paljon annettaman, niin että hänkin voisi paljon antaa ja paljon tehdä, – se oli Ulla-äidin toivomus.

II

Lehvin koulu oli pitäjän ainoita ja ensimmäisiä, rovestin toimesta perustettu vastoin isäntien tahtoa, he kun pelkäsivät siitä koituvan ylettömiä maksuja ja lapsille ajanhukkaa. Kukin ajatteli itsekseen: – En minä vain lapsiani kouluun pane, ei minulle lisämaksuja tarvitse säilyttää.

Kylä kuului rikkaaseen seutuun, missä talot upeina ja uusina muodostivat ryhmiä tai olivat hiukan erillään toisistaan. Naapuruussuhteet pidettiin pyhinä ja loukkaamattomina. Pahoja puheita pelättiin, sillä sellainen vaikutti lamauttavasti läheisten naapurien kesken, missä jokapäiväinen elämä oli kehittynyt aivan yhteiseksi. Pienimmillään lomahetkillä pujahdettiin naapureihin, ja lapset tepastelivat yhtä paljon kylän lattioilla kuin kotosalla. Karjat kulkivat samoja kujia rakennusten nurkitse etsien kukin tiensä omiin tarhoihin ja tanhuoille. Koiratkin kujeilivat kylän pihoidella kuten omillaan nostaen yhteisen rähäkän, kun vieras raitilla ajoi. Silloin tulikin niin kova meteli, että jokaiseen akkunaan maantien varrella ilmestyi pää päin viereen ja lapset kelkkoineen, pitkät kynttilät nenässä, pysähtyivät tien viereen katselemaan.

Koululle oli vuokrattu erään talon esitupa luokkahuoneeksi ja sen perällä kaksi kamaria opettajan asuttavaksi. Varsin rauhaisa paikka se ei ollut maantien risteyksessä, josta tiet haaraantuivat asemalle, pitäjän kirkolle ja lähimpään kaupunkiin. Pihan nurkassa oli kiikku ja siinä melkein aina joku kyläläinen tai outo vaeltaja lepoa nauttimassa taivallettuaan pitkät matkat. Ja ensin alussa, kun koulu oli aivan uusi ja outo ilmiö kylässä, kerääntyi tielle aitaan nojautuen kyläläisiä ja ulkokuntalaisiakin katselemaan lasten leikkiä, jota opettaja johti.

Siihen aikaan, jolloin ensimmäiset koulut perustettiin, ei vielä oltu niin vaateliaita opettajain täyspätevyuden puolesta. Lehvin kouluun otettiin opettajaksi muuan nuori pohjanmaalainen nimeltä Tohu. Hän oli itseoppinut, kirjoitti sujuvaa käsialaa toimittaen kylällä kaikki kynätehtävät ja puhui kaunista, puhdasta suomenkieltä ilman minkäänlaista murteellisuutta, niin että häntä Lehvin kylässä pidettiin jo senkin vuoksi herrana.

Opettaja Tohulla oli myöskin laulun lahja; joten hänen johtamansa lastenleikit kävivät erittäin viehättäviksi nurmisella pihamaalla, eivätkä kyläläiset ja sivukulkijat malttaneet olla pysähtymättä katselemaan ja innostuneesti seuraamaan pienokaisten puuhia.

Oli jo syyspuoli kesää, kun Tohu oli saapunut kylään ja heti aloittanut toimintansa niiden muutamain oppilaiden kanssa, jotka olivat heti ensimmäisenä päivänä ilmoittautuneet. Näiden joukossa oli myöskin Lehvin sepän ainoa poika. Uuras oli jo kahdeksan vuotta täyttänyt, mutta suurikasvuisena hän näytti vähintään kymmenen vanhalta.

Hän seisoi nyt keskellä piiriä ja katseli kiinteästi opettajaan, tarttuen lujasti hänen käteensä. Jotkut toiset tekivät samoin, mutta Uuras työnsi heidät syrjään, loistavin katsein anastaen opettajan pariksensa. Silloin opettaja irroitti pienen käden vaatien Uurasta pysymään vielä vapaana.

Nyt järjestettiin leikki, ja opettaja tarttui erään pikku tyttösen käteen. He kaksi ottivat kiinni taas toiset kaksi, pysyen kaikki käsi kädessä, ja niin tavoitettiin vähitellen koko luokka yhdeksi ketjuksi. Lopulta ei ollut muita jäljellä kuin Uuras, sillä "mies se, jota ei kiinni saada" oli opettaja sanonut, ja Uuras tahtoi olla mies. Toisten oli vaikea tavoittaa vikkelasääristä poikaa, joka kieppui keskivaiheilla viisaasti karttaen ketjun päitä, missä kädet uhkasivat ottaa kiinni. Paraiten hän pysyi turvassa ketjun selkäpuolella, koska etupuolella yritettiin nopeammin muodostaa piiri hänen ympärilleen.

Katselijat huudahtelivat aidan takana jännittyneinä: – Kas noin, käänny ympäri, soh, soh, pujahda aukosta, juokse – juokse, se tavoittaa selästä!

Jännitys yhä kasvoi, ja ajomiehet, seisten työkärryillään matkalla pellolle eloja hakemaan, pysäyttivät hevosensa ja jäivät katselemaan.

– Peijakas, sepäs puikkelehtii kuin syöstävä. Kas, jo meni säärien välistäkin! Ha ha ha! – He nauroivat täyttä kurkkua.

Mutta Uuras kiiti pitkin pihaa silmät kiiluvina kuin ainakin vainotun, vilkuen joka puolelle, missä vaara vaanisi. Hän pysyi aina puolustusasennossa, koskaan tekemättä tarpeetonta liikettä. Se oli hänessä aivan vaistomaista.

Viimein opettaja pani ehdon suodakseen reippaalle pojalle voitonkunnian lopullisesti, ja rivin seistessä pihan laidassa mahdollisimman kaukana tikapuista, jotka veivät asuinrakennuksen katolle, hän komensi:

– Pysähtykää kaikki! Jos Uuras pääsee koskemattomana rakennuksen katolle, on hän leikissä voittanut!

Samassa tuokiossa pujahti Uuras poikkinaisen säleen kohdalta ulos pihasta rakennuksen taakse ja kiipesi hirsipäistä nurkkaa myöten katolle. Räystäs teki kiusaa, mutta päädyn puolella eivät kattolaudat ulottuneet kovinkaan leveälle, ja kurkottaen tukevia käsivarsiaan ja iskien paljaat varpaansa tuulen ja sateen halkaisemiin hirsien päihin, hän pääsi kuin pääsikin suurella ponnistuksella kiskomaan itsensä ylös lahonneelle pärekatolle, josta kappaleita lohkeili hänen haparoiviin sormiinsa. Huohottaen hän pian ilmestyi katon pihanpuoleiselle sivulle ja istui tikapuiden ylimmälle puolalle heilutellen pyöreitä ja ahavoittuneita sääriään.

– Hei, hei, hei, pikku mestari! – kuului pihasta ja varsinkin maantieltä.

Ja sitten taas rattaat ratisivat jatkaen matkaansa, ja katselijat hajaantuivat, samalla kuin opettaja keräsi lapset luokkaan.

Mutta pikku Uuras oli leikissä riehaantunut. Hän ei malttanut laulussa pysyä alallaan toisten joukossa, vaan harppaili innoissaan paikasta paikkaan ja jutteli ääneen, niin että Tohu monasti varoitettuaan lopulta pisti hänet mustan taulun taakse nurkkaan. Muut oppilaat jatkoivat lauluaan salin toisella puolella, mutta äkkiä kaikki hypähtivät kamalasta ryskeestä.

Uuras oli työntänyt mustan taulun nurkastaan kumoon lattialle. Itse hän seisoi kalpeana ja uhittelevana sojottavien taulunjalkojen välissä. Opettaja otti häntä kädestä kiinni, haki pöytälaatikosta pienen vitsan ja piiskasi nykivää kättä kourassaan, mutta jokainen isku koski hänen omaa kättään yhtä kipeästi kuin pojankin. Senjälkeen olivat opettaja ja oppilas taas hyviä ystäviä, eikä ollut niin pitkää matkaa, jota ei Uuras olisi juossut opettajan asioilla, eikä niin vaikeaa läksyä, ettei opettaja olisi sitä saanut hänen päähänsä pöntäytyksi.

III

Eräänä päivänä kevätkesällä nousi sepän kujaa pitkin, joka erosi maantiestä suoraan valkoista asuinrakennusta kohti, hevoskuorma, jossa oli kaikenlaista muuttotavaraa. Leveä, sivusta vedettävä puinen sänky, kiikkutuoli ja suuri fiikus olivat siinä huomattavimpina, ja niiden alla ja ympärillä kiuluja ja saaveja, vaatteita, mattoja, pärekoppia kaikenlaisia ja ylimmäisenä ompelukone.

Kuorman vieressä taivalsi pitkä ja hento naisihminen, ja hänen jäljessään hyppeli vähän toisella kymmenellä oleva vaalea tyttö lyhyessä töppöhameessa, joka teki hänet oudoksi ilmiöksi tällä seudulla, missä pikkutyötökin käyttivät nilkkaan saakka ulottuvia hameita. Hänellä oli pieni olkihattu pääntyttyrällä, ja pitkä tukka hulmusi vapaana hartioilla irtaantuneena palmikoista, joista toinen vielä nimeksi oli pysynyt koossa, mutta pyrki luonnolliseen vapauteensa. Tyttönen hyräili polkansäveltä ja juoksi kilpaa varpusten kanssa, jotka hyppelivät maantiellä tai iloisesti sirkuttaen lentelivät edestakaisin. Kuorma pääsi vihdoinkin kujaa myöten ylös mäelle asti. Sepän emäntä katseli Uuraan kanssa akkunasta ja meni tulijoita vastaan, kun he saapuivat portin kohdalle.

– Päivää!

– Päivää, päivää!

– Terveisiä Helsingistä. Nyt sitä sitten tullaan, – sanoi vaimo.

– Niin kai, – myönsi sepän emäntä. – Ja tämäkö sitten on Anja?

– Onhan se... niiaa nyt nätisti, – kehoitti vaimo.

– Olisikos aikaa käydä sisään? – kysyi emäntä.

Kyytimies oli kuormansa kanssa pysähtynyt tielle ja poltteli piippua.

– Mitä tämä isäntä sanonee, – arveli vaimo katsoen hevosmieheen.

– Mitäs siitä, hyvä on aina hyvä, kun kerran kutsutaan. Ja kaihan se kahvi näille matkalaisille hyvää tekee, – selitteli ukko. – Ja kylmänä siellä on kaikki paikat Tupalassa. Viekö muuri enää savuaankaan ilman laittamista, kun koko talven on kylmillään ollut.

– Henriika tekee sitten hyvin ja käy tänne esituvan puolelle ja Anja ja isäntä myös.

Uuras oli kovin utelias näkemään läheltä näitä tulokkaita, joita oli odotettu jo pari viikkoa, ja vaikka hänen oikeastaan olisi pitänyt mennä pajaan isälle palkeita painamaan, istui hän vain tukevasti tuvan pöydän päässä ja tarkasteli hiukan ylenkatseellisesti pienen tytön kaupunkilaista ulkomuotoa. Hän oli siinä iässä – kolmentoista – jolloin pikkutyötöt eivät viehätä naisina, vaan ainoastaan leikkitovereina. Ja sepän Uuraalla oli siinä suhteessa hyvin suuret vaatimukset, mitä reippauteen tuli.

Lapset katselivat toisiaan salavihkaa ääneti, Anja heilutellen jalkojaan leveässä, kahdenistuttavassa kiikkutuolissa keskellä tupaa ja palmikoiden tukkaansa suu mutussa ja katse tähdättynä alas pitkin pienen, nykeröisen nenän vartta. Hän oli harvinaisen vaalea lapsi, melkein valkoinen tukka kuin pehmeää silkkiä ja silmät siniharmaat, kasvojen väri tervettä ahavoittunutta punaa ja hiukan kesineitä täpliä kaulalla ja leuassa. Aurinko oli liian rutosti pidelty arkaa ja hienoa kaupunginlapsen hipiää pölyisellä maantiellä.

Mitä kauemmin Uuras tyttöä katseli, sitä enemmän teki mieli vetää hänet pois kiikkutuolista tukkaansa letittävästä.

– Tule pihalle! – sanoi hän viimein malttamatta katsella loputonta hommaa.

Tyttö nosti päätään ja katsoi valkoisten silmäripsiensä alta poikaan kuin uneksiva, joka ei luullut olevansa todellisuudessa.

– Minne pihalle? – kysyi hän hitaasti.

– Tuonne aitan eteen, – sanoi Uuras, jolla oli omat syynsä houkuttaa sinne.

Vikkelästi kapusi sitten Uuras portaita ylös aitan rintelille ja nousi seisomaan kapealle johteelle.

– Jos putoot! – huudahti tyttönen säikähtyneenä.

– Mitäs annat, niin loikkaan täältä maahan? Tyttö katsoi hätähtyneenä ympärilleen.

– Älä loikkaa, sinuun sattuu.

– Pyh, vai sattuu, en minä ole mikään likka! – ja samassa hän hyppäsi maahan, ponnahti koukistetuin polvin kuin pallo ensin maasta ylös ja kaatui sitten suinpäin nenälleen nurmeen.

– Sattuiko? – kysyi tyttö järkyttynä, mutta omalla rauhallisella tavallaan, jota vilkas poika ei voinut ymmärtää.

– Loikkaisin paljon korkeammaltakin, vaikka aitan katolta saakka! – kerskui Uuras. Hän huomasi tehneensä valtavan vaikutuksen, sillä tyttösen uinailevaan katseeseen oli tullut eloa ja säteilyä, ja ahavoittuneet posket hehkuivat punaisina, samalla kuin puoliavoin suu näytti lohjenneiden maitohampaiden tyhjät välit ja uudet valkoiset tulokkaat, jotka vielä olivat keskenkasvuisia.

– Mikä sun nimesi on? – kysyi Uuras.

– Anja. Entä sinun?

– Uuras se on! – sanoi poika.

Samalla he kuulivat Anjan äidin kutsuvan, ja Anja vietiin kahvia juomaan.

Hetken kuluttua oli muuttokuorma jälleen matkalla päämääränsä kohti Tupalaan, noin kymmenen minuutin kävelymatkan päähän sepältä. Tupala oli ollut Henriikan isän asuntona. Siellä oli ukko aivan yksin elellyt sen jälkeen, kun tytär oli mennyt naimisiin ja muuttanut pääkaupunkiin, jossa hänen miehensä oli poliisina. Nyt olivat Henriikan isä ja mies kuolleet samoihin aikoihin ja Henriika palasi tyttarineen Tupalaan.

Äitinsä kehoituksesta Uuras meni muuttoväen mukana auttaakseen purkamaan kuormaa.

Sepältä eteenpäin mennessä tie kävi kapeaksi, ruohottuneeksi ja kiviseksi. Paikoittain se oli kuoppaista, kirren murtamaa, jotta täytyi ottaa ompelukone alas korkean kuorman päältä ja muutenkin purkaa raskaimpia esineitä metsään toisen kerran haettavaksi.

Kävelijöillä oli kaitainen, pehmeä polku tienviertä pitkin, ja metsässä soi lintujen liverrysvaaleanvihreäin puiden oksilla, missä lehdet olivat vielä hentoja, läpikuultavia ja silkinhienoja. Mansikka kohotti nuppujaan mättäistä tehden ahkerasti yhä uusia kukkia. Purot solisivat kiidättäessään kevään myöhästyneitä tulvavesiä kiireisesti pitkin niittynoroa isoon jokeen sepänmäen sivuitse.

Lapset pysähtyivät katselemaan suuren koivun kantoa, joka oli talvella sahattu poikki. Nyt kevään tultua sen nesteet olivat nousseet maasta puunsoluja myöten kannon päähän kuohumaan valuakseen maahan ikäänkuin imettäen silkkilehtistä vesaa, jota sen juurella kasvoi aivan tukuttain.

– Se oli suuri koivu, – selitti Uuras, – ja se vietiin talvella Kotkan kartanoon, sinne meidän pitäjän kirkolle. Sinne on tullut uusi herra ja se rustaa.

– Mitä se niin rustaa? – uteli Anja.

– Sillä kuuluu olevan tytär, ja se menee naimisiin, ja siellä kartanossa tulee häät.

– Onko se kaunis?

– Sekö kartano? – kysyi Uuras.

– Se tytär.

– Mitäs siitä, en minä tiedä.

– Oletkos nähnyt?

– En, mutta ensi pyhänä menen kirkkoon. Se on tien vieressä, ja siellä kuuluu olevan portti auki näin keväällä, kun ei vielä varasteta omenia.

Anja olisi tahtonut kuulla enemmän siitä kartanon tyttärestä, mutta Uuraan ajatukset kieppuivat itse kartanossa ja sen portissa.

– Siellä kuuluu olevan portinkehä niin korkea kuin rakennus, ja siinä on ovet kuin kirkossa, niin on äiti sanonut. Ja kun minä pääsen maailmalle, rakennan kartanon ja sellaisen portin, – vakuutti hän seisten metsässä hajareisin, kädet housuntaskuissa ja tukka pörröissä.

– Niin, mutta minä olen käynyt "fruntimmerin" koulussa Helsingissä, – selitti Anja pikkuvanhasta. – Siellä oli vain herrasväen lapsia ja kaikki puhuivat aina ruotsia.

Uuras tuijotti hetken Anjaan ja kysyi masentuneena:

– Puhutkos sinäkin ruotsia?

– En minä oikein osaa. Kun isä kuoli, ei äiti voinut pitää minua koulussa muuta kuin syksystä joulukuun, mutta minä osaan kirjoittaa.

– Pyh, kaikki koululapset osaavat kirjoittaa. He olivat jutellessaan tulleet Tupalaan, jonka avatusta ovesta lemahti heitä vastaan ummehtunut ilma.

Henriika näytti neuvottomalta ja ylen uupuneelta istuessaan pienen tuvan penkillä. Hänen silmänsä kävivät punaisiksi pidätetyistä kyynelistä, jotka pyrkivät esille hänen katsellessaan vanhaa kotiansa. Täällä hän oli elänyt iloisen ja onnellisen lapsuutensa, toivorikkaana lähtenyt kaupunkiin palvelukseen ja sitten palannut onnellisena morsiamena kapiotaan neulomaan ja häitään odottamaan. Ja nyt kun hän tuskin oli puoliväliin neljäntäkymmentä ehtinyt, oli elämä jo kallistunut iltapuoleen ja onni mennyt...

Ajomies kantoi esineitä tupaan. Suuri, sivusta vedettävä sänky pantiin peräseinälle ja Henriika sijoitti siihen vaatteita, jotta se paisui oikein korkeaksi ja pulleaksi, ja ruudullinen sängynpeite ulottui rimpsuineen lattiaan saakka. Huoneessa oli vanhan ukon ostamat suurikukalliset seinäpaperit, jotka kiittelivät somasti läikkyvinä iltapäivän auringon valossa.

Kuormasta ilmestyi kaappikello, joka sai paikkansa peränurkassa ruokapöydän päässä. Penkit siirrettiin hiukan ulospäin. Piironki ja sen päällä pieni lipas sai paikkansa kahden akkunan välissä sivuseinällä, ja niin oli huone aivan kaupungin malliin kalustettu, kun ompelukone vielä nostettiin valoisaan paikkaan peräseinän ainoan akkunan alle ja fiikus sen viereen. Muut tavarat vietiin aittaan, joka oli Tupalan pihalla. Se oli soma, pikkuinen rakennus, varustettu rintelillä ja portailla, tukevatekoinen, vaikka pieni kuin lasten leikkihuone, niin että sisään mennessä täytyi pistää ensin päänsä ja sitten kumarainen selkä varovasti, ja vasta keskilattialle päästyään sopi suoristautua.

Anja ihastui siihen heti.

– Niin kaunis, niin kaunis! Onko se Kotkan kartanon portti näin kaunis? – kysyi hän Uuraalta.

– Pyh! Mikä kaunis tämä nyt on! Tällainen tönö kuin isän tuohinen tupakkapönttö! – haukkui Uuras Anjan aittaa.

– Menetkö sinä jalkaisin sinne kirkkoon? – tiedusti Anja Uuraalta yhä ajatellen kartanoa hankin.

– Menen, meillä ei ole hevosta, ja minä tahdon osata sinne yksin.

Anja meni supattamaan jotakin äidilleen ja viittoili Uurasta lähemmäksi. He päättivät lähteä kaikin kolmisin jo lauantaina iltapuolella ollakseen sunnuntaiaamuna reippaita kirkkoon mentäessä.

IV

Lapset olivat nousseet jo varhain aamulla ollakseen valmiit kirkkomatkalle, kun määräpäivä tuli. Henriika oli käynyt lämmittämässä sepän saunan, jossa he saivat kylpeä, sillä saunaa Tupalassa ei ollut.

Maitonsa he myös saivat sepältä, koska kylään oli liian pitkä matka. Sensijaan Henriika sitoutui lämmittämään ja siivoamaan saunaa ja ompelemaan koneellaan, mitä sepän emännällä sattui olemaan sentapaista työtä.

Näin nämä kaksi perhettä tulivat alunpitäin aivan läheisiksi. Henriikan elinkeinona oli nyt ompeleminen, ja suuressa kylässä tarvittiin sellaista hyvin kipeästi, sillä ompelukone oli jo sinänsä siihen aikaan harvinainen kapine.

Henriikaa pidettiin kylällä suuressa arvossa, ja pikku Anjaa ympäröi aivan erikoisen ihailun sädekehä. Olihan tyttö ollut herrasväen koulussa ja kävi hattu päässä ja lyhyt hame yllä, ja sepän emäntä kuiskasi kylän emännille:

– Tytöllä on pitsilliset pöksytkin.

Henriika osasi kyllä ylläpitää pientä herraskaisuuden tuntua kotioloissakin. Hänellä oli miehensä jälkeen pieni eläke ja hiukan omaisuutta, ja ompeleminen tuotti kaiken elannon. Lisäänsionaan hän vielä leipoi kaikenlaista nisua myötäväksi, kun oli palveluksessa oppinut tekemään piparkakkujakin.

Sepän uusi naapuri tuli pian kylän naismaailman parhaaksi tueksi kaikkein mieluisimmissa asioissa, ja hänen tupansa somuus ja erinomainen siisteys oli esikuvana, jota koetettiin jäljitellä.

Kun Henriika lauantaina lasten kanssa lähti kirkkomatkalle jalkaisin, tuli pitkin tien vartta tunnetuksi, että Tupalan Henriika oli asettunut entiseen kotiinsa Lehviin neulojaksi. Häntä pyydettiin poikkeamaan entisten tuttavien luo, mutta lapsia hän kehoitti silleikään jatkamaan matkaansa hiljalleen.

Uuras oli tästä kehoituksesta ylpeä, sillä nyt hän saisi näyttää yksin osaavansa perille.

– Äiti sanoi, että pitää aina pysyä valtatiellä, Vain kahdessa paikassa poiketaan oikealle ja kummassakin tienhaarassa on viitta. Mikä konsti se nyt on! – puhui hän luottavaisena.

Kylä oli pian sivuutettu. Vainiot vaihtuivat vähitellen metsiksi ja niityntapaisiksi aukeiksi. Mäet nousivat paikoin jyrkkinä ja soraisina, ja sankka kuusimetsä kahden puolen laskeutui johonkin suoperäiseen notkelmaan, kunnes muutamien kilometrien päästä tuli uusi kylä vastaan.

Lapset olivat riisuneet kirkkokengät jalastaan ja astuivat paljain jaloin ututterasti eteenpäin, sillä he tahtoivat ennättää katselemaan Kotkan kartanon porttia, ennenkuin äiti saavuttaisi.

– On siellä kaupungissa monta suurta porttia, – sanoi Anja.

– Mimmoista porttia? – tokaisi Uuras epäilevästi.

– On patsaita ja rakennuksiakin portin ympärillä.

Uuras ei voinut muodostaa itselleen kuvaa sellaisista porteista.

– Vai on, – sanoi hän huoaten.

– Niin, ja siellä on sellainenkin talo, jossa on valaskalan luuranko! – sanoi Anja varmana siitä, että kerrankin Uuras saisi ihmetellä.

– Narraat.

– On se, sitä sanotaan museoksi, ja minä kävin sitä isän kanssa katsomassa.

– Oliko se niin suuri kuin minun kotini? – kysyi Uuras levittäen silmiään.

– Sekö museo?

– Niin.

– Häi, suurempi. Se on kivimuuri, ja siinä on paljon, paljon huoneita ja kaikenlaisia eläimiä.

Anja kertoi ja Uuras kyseli, ja näin keskusteluunsa vaipuneina he marssivat ensimmäisessä tienhaarassa väärälle suunnalle.

He olivat kulkeneet jo pari tuntia odotellen ensimmäistä tienhaaraa tulevaksi, kun kuulivat junan viheltävän.

– Nyt on tultu väärään, – sanoi Uuras, ja he kääntyivät takaisin, mutta väsymys alkoi vaivata varsinkin Anjaa, jonka jalat olivat käyneet kovin aroiksi.

Uuras astui nopeammin ja otti lakin päästään, pyyhkien tukantupsua pois otsaltaan. Hän levitti puolivillaisen harmaan takkinsa liepeet ja oli kääriytynyt pitkät housunlahkeet polviin saakka ylös saadakseen vilpoista.

Anjan oli vaikea seurata, vaikka olikin vain pieni eväsnyytti käsivarressa heilumassa ja hattu ja kengät toisessa kädessä. Hän oli harvinainen ilmiö täällä metsässä kaupunkilaispuvussaan ja suuri, vaalea tukka osaksi palmikoituna, osaksi valloillaan, sillä Henriikan sitomat "piiskannauhat" valuivat aina solmuista auki ja tipahtivat tielle, kun vain saivat kylliksi aikaa. Tällä matkalla ne tosin olivat kestäneet lukemattomia heilahduksia ja nykäyksiä, heittoa ja sipaisuja edestä taakse, mutta lopulta tipahtaneet tielle jättäen vangittavan tukan omiin valtoihinsa tyttösen hartioille.

He pysähtyivät kumpikin eri puolelle tietä kuultuaan takaa rattaiden ratinaa. Sieltä tulivat suuret nelipyöräiset vaunut. Niiden lähetessä lapset näkivät, että vaunuissa istui yksinäinen nainen ja ajaja kuskipukilla.

Kun vaunut pääsivät kohdalle, pysähtyivät ne, ja nainen kysyi:

– Minne te olette menossa, lapset?

– Kirkkoon, – sanoi Uuras hetken kuluttua, sillä hän oli niin kiintynyt katselemaan parihevosta, upeita valjaita ja kauneudesta säteilevää rouvasihmistä, ettei aivan heti osannut vastata.

– Sinne on hyvin pitkä matka, – sanoi vieras. – Mistä te tulette?

– Lehvistä, – vastasi Uuras nyt jo nopeammin.

– Se on minulle outo paikka ja lienee kaukana. Tulkaa vaunuihin, niin pääsette melkein perille saakka, – sanoi vaunuissa istuva nuori nainen avaten oven ja itse siirtyen toiselle puolelle.

Lapset olivat ujoudesta ja ihmettelystä mykistyneet, uskaltamatta edes toisiinsa katsoa, ja tuijottivat metsään päin pidellen kiinni vaunujen laidasta, ikäänkuin peläten kaiken vaihtuvan toiseksi, jos hetkeksikään hellittäisi.

Nuori nainen tarkasteli heitä mielihyvillään, ja hänen silmänsä viipyi varsinkin kolmestoistavuotiaassa pojassa, joka yhä tuijotti metsään, siirtämättä kiinteää katsettaan syrjään ja jonka kasvoissa hiukan kaareva nenä ja luja leuka veti erityisesti huomiota puoleensa. Leveistä ja luisevista hartioista, hoikasta uumasta ja jänteivistä sääristä kaartuviin jalkapöytiin saakka poika oli oikean voimamiehen alku. Hänen pitkät ja laihat, hiukan likaiset sormensa olivat tervehtiessä tukevasti tarttuneet nuoren neidin käteen, ja nyt ne pitelivät lujasti kiinni vaunujen laidasta.

Vieras kyseli heiltä hetken kuluttua nimen ja kotipaikan, ja Uuras vastasi Anjankin puolesta. Kumpikaan ei uskaltanut kysyä, oliko vieras ehkä se, jota he molemmat ehdottomasti ajattelivat, Kotkan kartanon morsian.

Kun lasten vastaukset olivat lyhyitä ja puhelu jäi yksinomaan nuoren neidin ponnistelun varaan, otti hän lopulta sanomalehden ja luki sitä tasaisesti vierivissä vaunuissa metsän suloisessa siimeksessä. Puro puikkelehti väliin esille pitkin tienvartta ja kaivautui toisinaan poikki tien saaden ylleen enemmän tai vähemmän upean sillan; toisinaan se paisui suorastaan pauhaavaksi kosken tapaiseksi jossakin etäämpänä. Kerran tultiin mäelle, josta nähtiin alempana mylly, ja sen alitse ryöppysi vallaton vesi pursuten ja voihkien kuin äkeissään siitä, että oli uskallettu sen kulku uomaan johtaa ja kahleisiin kytkeä.

Salaperäinen jännitys oli vallannut lasten mielet, ja toisiinsa vilkaisten he odottivat yhä uusia seikkailuja, eikä mikään olisi heitä enää ihmetyttänyt. Ja kun vaunut lopulta pysähtyivät komeapuitteisen portin eteen ja ajaja hyppäsi porttia avaamaan, luki Uuras sen nimikilvestä hiljaa: "Kotkan kartano".

Siinä se siis oli se portti, korkea kuin talo, ja tuo nimi keskelle kolmioon maalattuna aivan kuin talon päätyyn. Sen alitse he nyt ajoivat vaunuissa pitkin lehtokujaa, jota ulottui vihreään nurmikenttään saakka.

Heille avautuivat samalla värikkäiden kukkapengerten lumoavat ryhmät kuin satumaaailman salaisuudet, eikä kumpikaan kyennyt puhumaan taikka liikahtamaan. Joku auringossa kimalteleva kirkas hopeapallo lähetti pistävää valoa heidän silmiinsä, ja he hieroivat niitä vaistomaisesti.

Nuori neiti katseli lapsia hymyillen ja sanoi:

– Täällä minä asun; nyt voitte astua vaunuista ja katsella puutarhaa.

Sitten hän kiirehti ylös leveitä portaita laajaan ja kauniiseen taloon, josta lapset näkivät vain muutamia valkoverhoisia akkunoita korkean parvekkeen yläpuolella. He tuskin uskalsivat polkea hiekoitettua käytävää ja pysyivät paikallaan, katsellen siihen suuntaan, minne nuori neiti katosi.

Pian hän ilmestyi uudestaan valkoisessa kesäpuvussa ja vei heidät korkeita portaita ylös. Sieltä he näkivät kaikki kukkapenkereet, nurmikon, lehtokujan ja korkean portinkin maantielle saakka. Nuori neiti antoi heille maitoa ja voileipää ja sanoi:

– Kiitos seurasta, oliko hauska ajaa tänne?

Lapset katsoivat toisiinsa ylen vakavina ja touhusivat lähtöä.

Anja niiasi syvään sanoen: – Kiitos! – kuten oli oppinut "fruntimmerin" koulussa, ja Uuras koetti kumartaa niinkuin oli nähnyt opettajan tekevän, kun tarkastaja kävi koulussa.

He hiipailivat alas portaita kuin unessa, jättäen taakseen ihmemaailman salaisuudet, ja jatkoivat matkaansa lehtokujaa pitkin korkeaa porttia kohti.

Uuraalla oli mieli täynnä kaikkea näkemäänsä kaunista ja ihmeellistä.

– Kuules, Anja!

Anja katsoi häneen, ja molemmat lapset huohottivat kuin olisivat juosseet korkeata mäkeä nähdäkseen laajan näköalan.

– Täällä on niin kaunista!

– Ei kaupungissakaan ole näin kaunista, – sanoi Anja.

– Ei missään ole, – vakuutti Uuras. – Kun minä vielä olen kotona kaksi talvea, niin sitten lähdän pois!

– Minne sinä lähdet?

– En vielä tiedä, mutta minä lähdän maailmalle. Ja sitten, kun tulen suureksi, laitan tällaisen kartanon, niin, vielä paljoa suuremmankin!

– Ethän, – nauroi Anja, jonka Uuraan suurellisuus vapautti näkemänsä kauneuden lumoista.

Tultuansa tielle he tapasivat kappaleen matkan päässä Henriikan, joka astui vinhaa vauhtia heidän edellään. Lapset kertoivat seikkailunsa, ja Henriikan haaleat silmät vettyivät ilosta ja huulet värisivät liikutuksesta. Minkä hän sille mahtoi, että aina itketti, kävi sitten hyvin tai huonosti.

Kirkko ei ollut niinkään ihmeellinen Anjan mielestä, sillä kaupungissa hän oli komeampiakin nähnyt. Mutta Uuraan sydän pamppaili nähdessään jo kaukaa lakealla mäellä kirkon seisovan juhlallisessa yksinäisyydessään. Mitä lähemmäksi he tulivat, sitä selvemmin hän erotti suuret harmaat kivet, joista kirkko oli rakennettu, ja seinien mahtavan paksuuden, niiden musertavan painon ja koko rakennuksen suuruuden.

He asettuivat kylään yöksi, naiset tuttaviansa, ja Uuras kävi isän neuvosta ensin majatalossa, aikoen jäädä sen tupaan, mutta elämä ja siivo oli siellä senmukaista, ettei Uuras, tottuneena kotona omaan siistiin kamariinsa, jonne äiti lemmikilleen keräsi kaikkea ymmärtämäänsä mukavuutta, iljennyt sinne yöpyä. Hän päätti viettää keväisen yön ulkona, ja vaikka olikin hyvin uupunut, jatkoi hän siinä mielessä matkaansa eteenpäin pitkin outoa tietä. Samalla hänellä oli pieni salainen toivo päästä nukkumaan jonnekin latoon, missä vielä olisi jäljellä heiniä tai muita eloja. Pian hän pääsikin toivonsa perille, riisui huolellisesti päällimmäiset vaatteensa ja heittäytyi olkikuvolle nukkumaan.

Kun hänen korviinsa aamulla kajahtelivat kirkonkellojen lyönnit, sykähytti niistä jokainen hänen olemustaan, eikä hän mielestään saanut itseään kyllin nopeasti siistityksi, että olisi päässyt liikkeelle.

Ihmisiä tulvi kirkkoon, samalla kuin Uuraskin pujotteli ovesta lakki kädessä ja pää huumautuneena urkujen pauhinasta, jota vyöryi hänen päänsä kohdalta lehteriltä. Hän seurasi toisia, ikäisiänsä poikia, istuen miesten puolelle, ja painoi päänsä käteensä, kuten näki muiden tekevän. Nostettuaan silmänsä hän näki alttarilla yliluonnollisen ihanan Kristus-kuvan. Punaisen ja valkoisen värinen vaippa oli hohtavan heleä, kädet olivat levitettyinä kuin siunaamaan ja samalla syliinsä sulkemaan, ja lempeässä katseessa ja loistavilla kasvoilla oli taivaallinen rauha. Tämä kaikki huumasi pojan herkän mielen, ja hän katseli väristen ja nöyränä, kaiken muun ympärillään unohtaen, tuota valtavaa kuvaa suoraan edessään, ikäänkuin olisi joka hetki odottanut Kristuksen käyden tulevan luokseen ja laskevan kätensä hänen pääläelleen.

Tämä kirkkomatka painui syvälle pojan mieleen ja oli hänelle sysäyksenä uuteen sisälliseen elämään. Hän ei enää karannut pajasta tekosyiden nojalla; lomahetkinään hän istui ahkerasti opettajalta saamiensa kirjojen ääressä numeroita käsitellen ja merkillisiä taloja piirustellen. Isälleen hän uskoi halunsa päästä jonnekin kouluun, mutta kun ei oikein oltu selvillä, mihin kouluun sopisi mennä, pysyi se pelkkänä aikeena vuosi vuodelta.

V

Uuras soitteli ratokseen hanuria ja piti sen avulla kyläläisille tansseissa monet lystit. Hän alkoikin jo olla aika tanssimestari, samalla kuin Anjasta oli kehittynyt pitkä ja hoikka tyttö, joka oli vasta myöhään mennyt Tohun kouluun ja siellä oppinut laulamaan. Hän viserteli kaiket päivät kotona metsikössään ja iltaisin Uuraan hanurin säestäessä. Kylän kaikkein nuorin väki eli Tohun vanhemmat oppilaat kerääntyivät usein Henriikan tuvalle, ja Anjan aitta ja rinteli oli melkein joka pyhäiltä iloa ja melua täynnä. Siellä ei tarvinnut ketään kaihtaa, nuorilla oli oma valta ja oma huvi, miten kukin vain tahtoi, ja poutaisina päivinä soi hanuri vielä myöhään yölläkin, ja tanhua tömisi tanssivien askelista.

Henriika leipoi pullaa ja keitti kahvia, ja kestitys maksoi aina itsensä. Vähitellen nuorten ilonpitoon kerääntyi vanhempiakin juttelemaan, ja vihdoinkin ilmestyi eräänä sunnuntaina opettaja Tohu tuoden mukanaan valkolakkisen, jonka kyläläiset tunsivat hauskaksi luennonpitäjäksi ja kirjojen tekijäksi. Viimeksi oli juuri täällä Henriikan tuvalla luettu "Kiperäsarviset", jonka lauseet yhä sinkoivat nuorten kesken sovitettuina hyvin hullunkuriseen yhteyteen.

Uuras oli viime aikoina osoittanut toisinaan umpimielisyyden merkkejä ja tahtonut käydä täydestä miehestä, vaikka olikin vasta kuusitoista täyttänyt. Nyt hän lyöttäytyi ylioppilaan seuraan ja näytti kyselevän häneltä kaikenlaista hyvin innostuneena, mutta vieras heitti asian leikiksi ja sanoi:

– Teistä tulisi tosiaan oivallinen muurari. Käykää minun matkassani kaupungissa, niin saatte itse nähdä!

Sitä ei tarvinnut Uuraalle kahdesti sanoa. Kun nuori herra myöhemmin illalla teki lähtöä, meni Uuras hänen mukaansa. Kotona hän ei puhunut aikomastaan matkasta mitään, kun hyvin aavisti, että lähtö olisi silloin estetty.

Hän oli muuten jo kauan ajatellut matkaansa ja sykkivin sydämin keräillyt kokoon muutamia tamineitaan, jotta olisi valmis jonakin kauniina päivänä pujahtamaan maailmalle. Nyt oli hetki tullut ja luotettava opaskin mukana alkumatalla, joka sentään tuntui hiukan peloittavalta ikäänkuin kylmään veteen heittäminen.

Matka piti junalla pääkaupunkiin. Uuras oli isänsä kanssa kerran käynyt lähimmässä kaupungissa, mutta siihen hänen maailmantuntemuksensa supistuikin. Sykkivin sydämin hän vaunussa painui akkun viereen nähdäkseen yhä jotakin uutta, ja hänen mieleensä muistui taas Kotkan kartanon ihanuus. Mutta asema asemalta hän tunsikin yhä suurempaa pettymystä.

– Luulin reilumpaa näkeväni, – sanoi hän viimein torkkuvalle matkatoverilleen.

– Ka, mitä reilumpaa? – mörähti ylioppilas.

– Sitä vaan, että komeampia taloja. Toveri ei ollut puhetuulella, torkahteli vain, sillä olihan hän aamulla varhain lähtenyt matkaan, ja kun koko eilinen päivä oli oudostaan vietetty ulkosalla, niin nukutti häntä, kirjamiestä, junan tasainen jyrinä ja vaunun lämpö.

Oltiin jo toukokuun puolivälissä, ja aurinko paistoi täydeltä terältä. Purot olivat aikoja sitten purkaneet liiat vetensä ja puut saaneet vaaleata vihreyttä. Äkillisestä kotoa lähtemisestään levottomana tuijotti Uuras apealla mielellä ohikiitävään metsään, aivan kuin olisi kaikkialta etsinyt selitystä oman sydämensä rauhattomiin lyönteihin ja mielensä outoon ja epämääräiseen kaipaukseen. Vähitellen, Helsinkiä lähetessä, alkoi kirvelevä koti-ikävä häntä ahdistaa, mutta hän ei kuitenkaan olisi millään ehdolla tahtonut palata nyt eikä myöskään katunut tätä retkeään. Päinvastoin hän maltittomana odotti saavansa nähdä kaikkea sitä uutta ja outoa, mikä varmasti eteen sattuisi, ja kuvitteli vastuksia, sellaisia, että oikein pitäisi olla mies niitä voittamaan. Hän tahtoi nyt olla mies, tuli mitä tuli, kotiin hän ei juokse. Hän hymähti tätä ajatellessaan.

– Eihän täälläpäin suurellisempaa olekaan, – sanoi hän toverilleen.

– Maltappa, kun näet Grönqvistin kivimuurin, etköhän ällisty? – sanoi ylioppilas.

Pääkaupungin ahtaassa asematalossa oli junan tultua sangen vilkasta, ja Uuras joutui hetkeksi ymmälle, minne päin mennä. Hänen toverinsa vei hänet lähimpään ravintolaan yöksi, jättäen hänet sinne pienen vaatemytynsä kera.

Uuraalla oli muutama kymmen markkaa kukkarossaan; ne hän oli ansainnut pienellä näpertelyllä kotona pajassa veitsistä, korkorautoista, sokerisaksista, vieläpä kahvimyllyistäkin, joita jo parina vuonna oli isän johdolla valmistellut. Jo seuraavana päivänä hän huomasi olevan parasta etsiä halvempaa huonetta vakinaiseksi asunnoksi. Levottomuus ja into ajoi hänet jo aikaisin aamulla kaupungille ensinnäkin hakemaan sitä ihmeellistä kivimuuria, josta ylioppilas oli puhunut. Hän asui Kaivokadulla, vanhassa ja rähjäisessä Rautatienhotellissa, joksi sitä komeasti mainittiin, eikä sieltä ollut pitkä matka esplanaadille. Vaistomaisesti hän seurasi pääkatuja tajuten jo kaukaa, mitä rakennusta hänen matkatoverinsa oli tarkoittanut. Hän läheni ihmetellen, mikä tuossa talossa oikeastaan oli niin merkillistä, ja etsi katseillaan jotakin erikoiskohtaa, jotakin kaikesta muusta poikkeavaa, itsekään tietämättä mitä... Mutta sellaista selittämätöntä lumousta kuin Kotkan kartanossa ja kotipitäjänsä kirkossa hän ei tuntenut, pysytteli vain etäämpänä esplanaadilla, laski akkunain monilukuisuutta ja mittaili silmämäärällä seinien laajuutta ja paksuutta saamatta mitään kokonaisvaikutusta.

Äkkiä se kuitenkin iski häneen. Kun hän vilkaisemalla otti suuresta hirviöstä silmämittaa, välähti se hänen tajunnassaan kuin suuri, suunnaton eläin, jolla oli sarvet päässä ja sadat silmät. Nuorukainen naurahti itsekseen ja vapautui jostakin painostavasta ja odotetusta, mikä vihdoinkin oli tullut, vaikka aivan toisella tavalla kuin oli kuviteltu. Hän astui nyt lähemmäksi kivimuuria ikäänkuin sitä kesyttääkseen ja hyväili kädellään seinän rappautusta, mutta kun kylmä, likaisen karhea pinta raapaisi ilkeästi, heitti hän koko rakennuksen mielestään muistaen olevansa etsimässä itselleen työtä ja asuntoa.

Ylioppilas oli neuvonut häntä katselemaan työmaita ja pyrkimään niille. Hän seurasi nyt työpukuisia miehiä ja joutui hetkeksi astumaan rinnan erään nuoren tytön kanssa. Tyttö katsoi häneen ja naurahti. Uuras käytti tilaisuutta hyväkseen kysyen:

– Tietääkö tyttö, mistä saisin asunnon?

– Kyllä tämä tyttö tietää, – tirskei vieressä kulkija painostaen "tyttö" sanaa. – Poika voi tulla meille.

– Mitä maksaa? – kysyi Uuras maalaisten suoraan tapaan.

– Kunhan poika jaksaa antaa viisi markkaa kuussa, niin se riittää.

Uuras sai tarkan osoitteen ja nimen ja lupasi heti käydä siellä katsomassa.

Tyttö silmäili vaanien nuorukaisen rotevaa vartaloa ja leveitä hartioita, jotka liian ahtaasta takista huolimatta tekivät miehekkään vaikutuksen. Tukka tuppasi pilkistämään kiiltoahkalippaisen lakin alta otsalle, ja niskastakin se oli liian pitkä verrattuna muihin kaupunkilaisiin. Hänen saappaansa narisivat, sillä kotoa lähtiessään hän oli ollut juhla-asussa, johon kuuluivat myös narisevat saappaat.

Luvattu asunto oli narinkan puolella, akkuna kyllä kadulle päin, mutta kellarikerroksessa, ja sinne päästiin pihan äärimmäisestä sopukasta erään pesijäeukon keittiön kautta. Hänellä tulisi olemaan kolme muuta toveria, nuoria miehiä. – Kyllä hän saa olla "nöidi", – sanoi akka. – "Viiniä" miehiä ne on nää meidän maalarit ja halpa maksu. Viis markkaa kuukaus.

Uuras vuokrasi asunnon, vaikka huoneessa hänen mielestään tuoksui epämääräisen ilkeältä. Työmaita ei ollut vaikea löytää, sillä nyt uusien talojen parhaana rakennuskautena niitä oli tiheässä, mutta työväkeä tuntui myös olevan kaikkialla kylliksi. Erään työnjohtajan kanssa tuli vihdoinkin vähän pitempi keskustelu. Kysyttiin todistuksia. Ei ollut. – Oliko ollut ennen työssä? Oli, pajassa. – Miksei mennyt sinne? Tahtoi oppia rakentamaan.

– Oo, peijakas! – huudahti työnjohtaja. – Herraksiko sinä aiot putkahtaa?

– Kunhan nyt ensin muurariksikin! – sanoi Uuras.

– No hiidessä, tartu kiinni sitten, niin nähdään, mitä luusi kestää, – sanoi työnjohtaja.

Uuras seurasi kehoitusta sopimatta palkasta. Hänet käskettiin kantamaan neljänteen kerrokseen tiiliä erälle vanhalle muurarille. Ennestään oli siinä työssä naisia ja kasvavia poikia, joista Uuras oli rotevin.

Hän otti aluksi yhtä suuren määrän kuin näki toisillakin olevan, mutta jo ensimmäisellä nousulla hän sai piston kylkeensä ja pääsi vaivalloisesti perille.

– Ota ensin neljäsosa taakasta, – neuvoi muuan nainen.

Uuras puri hammasta ja latoi itselleen uudestaan yhtä raskaan taakan. Mutta se ei auttanut, täytyi seurata neuvoa ja oppia kantamaan lisäämällä joka päivä vähitellen taakan painoa. Jo ensimmäisen työviikon lopulla hän jaksoikin kantaa hyvän joukon painavampia taakkoja kuin toiset pojat.

Tuli palkanmaksu, mutta hän sai niin vähän, ettei se riittänyt edes ruokaan, vaan täytyi kuluttaa matkarahoja. Hän puhui siitä toisille kantajille ja sai kuulla heillä olevan kolme vertaa enemmän. Samana päivänä hän meni urakoitsijan konttoriin. Siellä oli hänen työnjohtajansa.

– Tahdon saman palkan kuin toisetkin samasta työstä.

– Ei ole ollut puhetta palkasta. Sinähän tulit toisilla ehdoilla – oppimaan!

– Täytyy elää.

– Hiisi vie, jos herraksi aikoo, pitää olla herrain keinot.

– Minä menen rakennusmestarin puheille, – sanoi Uuras kahden vaiheilla mitä tehdä. Hän huomasi olleensa varomaton ilmaistessaan, että hänellä oli aikomuksena oppia ammattia.

– Noo, voinhan sen korotuksen minäkin myöntää. Saat saman kuin muut, mutta se koskee vain tiilenkantoa; muuta jos yrität, saat vähemmän – kunnes olet täysoppinut.

Uuras meni miettien, mitä työnjohtaja oli tarkoittanut täysoppineella.

Muutettuaan uuteen asuntoonsa hän oli pian huomannut olevan mahdotonta oleskella siellä muulloin kuin yöllä. Kaikki kolme huonetoiveria olivat juoppoja maalarinsällejä, jotka toivat tavaraa kotiin ja melusivat. Sunnuntaisin he säännöllisesti hävisivät jonnekin pulloineen, ja silloin Uuras käytti tilaisuutta kirjoittaakseen kotiin.

Mutta siinä oli pahana pulana, kelle sinne kirjoittaisi, kun ei äiti eikä isä osannut edes lukea kirjoitusta. Hän päätti siis kirjoittaa Anjalle.

Muutenkin hän nyt muisteli Anjaa entistä syvällisemmin ja useammin, tuntien siitä salaista mielihyvää täällä yksinäisyydessä. Pesijäeukon tyttöä, joka melkein julkeasti lähenteli, hän ei tahtonut hyväksyä seurakseen enempää kuin juoppoja sällejäkään, jotka tyrkyttivät hänelle väkevää joskus keskellä yötäkin.

Hän tarvitsi ruumiilliset voimansa torjuakseen heidät luotaan. Mitään halua maistamiseen hänellä ei ollut, kun lisäksi miesten räyhäävä elämä herätti tuskallista inhoa heitä vastaan.

– Hentulleenko hän nyt breivin kirjoittaa, – sanoi pesijättären tytär, kun Uuras kirjoitti Anjalle.

Uuras punastui ja painoi päänsä kumaraan ollen kirjoittavanaan, vaikkei sanaakaan saanut syntymään, ennenkuin tyttö oli jättänyt hänet rauhaan.

Tässä haisevassa kellarihuoneessa, sunnuntain kaihoisassa yksinäisyydessä koti-ikävän kalvaessa, väikkyi Anjan lapsekas kuva hänen mielessään, ja kirjeet syntyivät kuin itsestään. Hän oli ostanut koreita paperiarkkeja, joissa oli yläkulmassa värillinen ruusu tai kyyhkynen kirje nokassa tai muuta somaa. Anjalle hän oli lähettänyt samanlaisia, kuoret mukana, joihin oli kirjoitettu osoite valmiiksi.

Kiihkeän uteliaana hän aina odotti Anjan kirjeitä. Ensimmäisessä niistä Anja kirjoitti:

Rakas Uuras.

Lähestymme sinua näillä riveillä ja tietää annamme, että sepän emäntä ja mestari voivat hyvin ja että sinua niin kaipaamme. Mestari on nostanut kaikki sinun työaseesi tuvan parhaimmalle seinälle ja silittelee niitä, kun ei luule kenenkään huomaavan. Emäntä on laittanut uutta kangasta, sai sen juuri reivatuksi, ja siitä tulee sinulle oikein täysvillaista vaatteiksi. Äiti ja minäkin saimme kehrätä lankoja,

ja niiden piti sitten olla niin ohuita, niin ohuita. Kyllä sepän emännällä vaan on ikävä. Ja kun sinä niin äkisti lähdit. Sinä olet nyt sitten nähnyt Helsingin eikä minulla ole sinulle enää mitään kerrottavaa. Mene sinä tähtitornin mäelle, siellä olen usein leikkinyt niissä vallikuopissa, ja sinne olen leikannut nimeni "Anja" yhteen penkkiin. Me voimme täällä hyvin ja sitä samaa Herran lahjaa toivotamme sinulle.

Anja.

Näitä lapsellisia kirjeitä Uuras säilytti povessaan lukeakseen niitä yksinäisinä sunnuntaihin, kun käveli Tähtitorninmäellä, josta oli tullut hänen lempipaikkansa. Itse hän kirjoitti joka sunnuntai ja mitä useampia kirjeitä hän kyhäsi, sitä pitempiä niistä venyi ja vähitellen hän kertoi Anjalle kotioloistaan, jotka nyt niin kultaisina ja rakkaina muistuvat mieleen. Näin hän kesti vastenmielisen asunnon ja inhottavien kumppanien tukalaa räsytystä, eläen itse aivan toisessa maailmassa.

Kotikylän sunnuntainvieto Keinumäellä tuli elävästi mieleen, ja kynä piirsi:

– Voit uskoa, että ikävöin kylän keinulle, jonne niin usein karkasin äidiltä jo pienenä nallikkana. Olihan se niin lähellä, ja meille kuului melu ja laulu sieltä aivan puhtaasti. Ensi aikoina äiti haki minut sieltä visusti kotiin, ankarasti toruen ja tapansa mukaan tiuskuen, mutta sitten hän hyvitti voileivällä ja kertoi isälle, kunnes he yhdessä katsoivat minuun hymyillen, niin että tunsin tehneeni jotakin oikein miehekästä kiikulla käydessäni. Yhä useammin karkasin sinne, kohta kun kuulin sieltä ääniä, laulua, naurua ja hanurin säveliä. Suurempien avulla kiipesin keskilaudalle ja sain istua isojen tyttöjen sylissä, jotka naureskellen mainitsivat minua koreaksi pojakseen, lellitellen ja kiusoitellen, jos sattui olemaan suuria poikia heittämissä. Ymmärsin hyvin, että tytöt olivat olevinaan, työnsin ylpeästi säpien pois heidän kätensä ja tarrasin kiinni keskitalankoon käsin ja molemmin polvin, jalat niin lujasti laudassa kuin pieni painoni suinkin salli. Siinä seisoin jyskivin sydämin ja tunsin tuskallista hipaisua rinnassani joka kerta, kun kiikku heilahti korkealle ja akselin yläpuolelta sain väläykseltä nähdä laajan alan peltoja, jokiniittyjä, kumpuja ja suuren Tuorakan kylän joen toisella puolella. Se nousu oli minusta hirmuista, se hämmensi tajuntani ja riipaisi pois maan lähettyviltä jonnekin epämääräiseen, mutta samalla se tuotti erinomaista riemua, niin että siinä tangossa seisominen muuttui oikein himoksi enkä välittänyt kiellosta tai vaatimuksista luopua paikastani.

Samanlaista on tämä täälläoloni. Ikävää ja harmia, nälkää ja siivottomuutta saan kärsiä ja työtä tehdä niin paljon kuin vain ruumis kestää, mutta heittää en huoli sittenkään. Minä en vielä ole päässyt keskitalangolle, niinkuin kotona keinussa, mutta minun täytyy sinne päästä. Minun keskitalankoni täällä on muurattava seinä, joka töröttää huimaavan korkeana ja josta näkee kauas. – Eräänä päivänä Uuras pantiin toisten kanssa ketjussa tiiliä purkamaan korkeilta pinoilta. Ylimmäinen mies heitti tiilen, joka oli lennossa kiinni otettava ja heitettävä seuraavalle.

Eräs miehistä nyrjäytti käsivartensa, ollen sitten työkyvyttömänä useita viikkoja, toiselta meni peukalo sijoiltaan, mutta Uuraalla oli hyvä onni. Hän kesti terveenä kaksi viikkoa ja sai yhtä huonoa palkkaa kuin tiilenkannossa. Mutta huomattuaan toisille maksetun samasta työstä enemmän hän valitti.

– Miksette pyytänyt enempää? Kuka tässä kellekään rupee rahojaan kauppaamaan? – sanoi työnjohtaja.

Uuras otti oppia ja sai palkkansa ylenemään.

Se muurari, jolle hän oli tiiliä kantanut, oli vanha ja hyvänlainen mies, ja kun Uuras puoliväkisin tuppautui käyttämään hänen aseitaan ja liittämään tiiliä seinään, salli hän hymyillen "pojan reistailla". Ja kun reistailija joudutti tiilenkantoaan päästäkseen yhä useammin muuraamaan, huomasi sen vihdoin itse rakennusmestari ja nähdessään pojan kelpo otteet antoi hänelle oman nurkan.

Nyt oli työ toista ja palkka parempi. Hän muutti pahanhajuisesta kellarikerroksesta kolmen maalaripahaisen seurasta yksinäiseen kamariin. Tosin se oli pimeän pihan perällä, mutta kuivassa, vanhassa puutalossa, ja ruokamummokseen hän valitsi oikein siistin eukon.

Teatterissakin hän alkoi käydä joka sunnuntai ja meni muutamien kauppa-apulaisten kanssa tanssikouluun. Hänessä oli nyt herännyt maku kaupungin elämään. Kaasuvalo ja musiikki toisinaan esplanaadilla oli sentään toista kuin pikku öljylamput ja hanurinrenkutus siellä kotona, vaikka hän ensi aluksi oli niitä ikävöinyt ihan tuskallisesti ja monet kerrat ollut vähällä heittää tiilenkannon sikseen ja lähteä kotiin.

Rahoja hän säästi, varsinkin sitten, kun oli saanut kokoon ensimmäisen satasen, mutta pian hän taas kävi maltittomaksi. Säästöjä karttui liian hitaasti. Silloin hän kuuli, että Hankoniemessä oli erinomaista kivityötä valtion satamarakennuksilla, ja sinne hän aikoi yrittää. Hänen mielensä paloi rakennuskouluun, mutta kuulusteltuaan hän sai tietää, että sen koulun käynti kyllä nielisi pari tuhatta.

Hän koetti pitää huolta siitä, etteivät entiset tiedot unohtuisi, ja luki paljon, mitä vain sattui käsiinsä saamaan. Yksinäinen kamari oli siinä suhteessa verraton apu, sillä päästyään eroon juopottelevista huonetovereistaan, jotka enimmäkseen karkoittivat Uuraan kaduille, hän huomasi nyt aikansa riittävän ja voimiensa karttuneen moninkertaisiksi.

Päätettyään lähteä Helsingistä hän meni työnjohtajalta pyytämään todistusta työtaidostaan.

– Mitä hittoa te sillä teette? – tiuskaisi työnjohtaja.

– Itse tiedän, – sanoi Uuras.

– En minä sellaista anna kellekään, enempiä teille kuin muillekaan.

– On antaminen! – kovisti Uuras katsoen tuimasti hintelään mieheen ja astui aivan likelle.

– Ettehän vain rupea hävyttömäksi?

– Kyllä, ellei todistus ilman lähde ja vielä päälliseksi hyvä.

Mies kokoili papereitaan aikoen poistua, mutta se oli jo liikaa Uuraan kärsivällisyydelle. Hän kiskaisi miehen kauluksesta takaisin tuolille ja painoi kynän käteen:

– Nyt sinä, senkin mäyrä, kirjoitat! – huusi hän hampaattensa välistä.

Mies näki parhaaksi taipua ja sohausi todistuksen, jonka Uuras itse saneli.

– Kiitoksia paljon ja hyvästi. Ette minua enää näe näillä mailla, – sanoi hän erotessaan päällysmiehestään, joka oli niin monet markat nipistänyt nuoren, kokemattoman pojan palkasta.

Laitettuaan tavaransa matkakuntoon hän kirjoitti kotiin:

– Älkää hämmästykö, vaikken tästä lähin kirjoittaisi niin usein kuin ennen. Alkaa nimittäin uusi kamppailu toisella seudulla. Lähden Hankoniemeen kivenhakkuuseen. Täällä on työansio mielestäni liian hidasta. – Ja Uuras lähti, sai kyllä mieleistään työtä ja joutui hyville ansioille, kun suoritti yhdessä toisten kanssa pikku urakoita. Mutta hikisenä raataessaan syksyn kylmien tuulten mereltä päin raivotessa hän ei tullut ottaneeksi lukuun, mitä ihmisruumis voi kestää. Tulisessa kiihkossaan saada tuhannet kokoon, joita tiesi tarvitsevana päästäkseen teollisuuskoulun rakennusosastolle, hän hakkasi kiviä usein äärimmilleen uupuneena ja palasi koleina iltoina vasta pimeään tultua ruokailemaan ja lepäämään. Hänen voimansa hupenivat, ja lääkäri totesi hänessä vilutaudin.

– Ei minulla ole aikaa sairastaa! – vastasi nuorukainen.

– Kai te sitten joudatte kuolemaan! – sanoi lääkäri.

Eikä siinä kysytty Uuraan tahtoa, vaan tauti pakotti vuoteeseen. Hänen täytyi kirjoittaa kotiin, ja äiti tuli häntä noutamaan. Näin oli kyllä muurari valmis, mutta suuri lupaus ruveta rakentajaksi sai väistyt vilutaudin tieltä.

VI

Isällä ja äidillä oli mieli apeana pojan sairaudesta, mutta kun oli huomattu hänen muutaman viikon kuluttua jo tuntuvasti tointuneen, kuten lääkäri olikin ennustanut – sisämaan ilman vaikutuksesta –, alkoi heidän toivonsa elpyä. Sepän emännän mielestä ei terveys kuitenkaan palannut kyllin pian, ja siksi hänkin tahtoi käyttää vastikään kuulemaansa hyvää parannuskeinoa.

Äidin kutoessa uutta pukukangasta makasi Uuras sängyssä kangaspuiden takana väliin keskipäivälläkin, kun puistatukset tulivat. Silloin äiti aina oli onneton, ja pojan täristys teki hänet tuskasta melkein sairaaksi, vaikka Uuras yhä vakuutteli:

- Ei se mitään tee, minä olen kohta ihan terve.
 - Ei se mene, ei se mene! – valitti äiti.
 - Sinun pitää tulla saunaan, – sanoi hän illemmalla hyvin salaperäisenä.
- Uuras oli vuoteessa vaatteet yllä, ja Anja istui sängyn jalkopäässä lukien hänelle sanomalehteä.
- Voinhan tuota tullakin, – myönsi Uuras.

Hän oli tullut aivan kesyksi sairautensa aikana ja totteli äitiään ja varsinkin Anjaa, jonka läsnäoloa hän oli alkanut pitää hyvin tärkeänä. Tämän seikan äiti oli jo aikoja huomannut, sillä hänen vaihtamansa kääreet eivät tuntuneet päänsäryssä auttavan, mutta kun Anja istui sängyn vieressä jutellen tai lukien, oli poika tyytyväinen, ja puistatuskin tuli harvemmin. Äiti huokasi syvään ja mukaantui siihen, kunhan ainokaisen vain olisi jollakin tavalla hyvä olla.

Mutta tänään hänellä oli tiedossaan varma keino, millä vilutaudista päästiin. Hän vain kiirehti saunan lämmittämistä viedäkseen Uuraan sinne, varasi parveen kuumaa ja kylmää vettä, varsinkin kylmää.

Kun Uuras oli vihtonut ja tullut alas kuumasta löylystä, joka pyörrytti häntä, ja istunut lattialle jakkaralle huuhtoakseen pois parven nokea, kiipesi äiti vikkelaasti parveen ottaen sangollisen kaivokylmää vettä mukaansa ja paiskasi sen sieltä äkkiä poikansa niskaan.

Parkaisten kamalasta säikähdyksestä Uuras keikahti pitkälleen lattialle ja alkoi siitä toinnuttuaan käyttää voimasanoja. Äiti sai kuulla kunniansa.

Anja oli jäänyt tupaan Henriikan kanssa laittamaan kaikki juhlakuntoon. Kangas oli leikattu poikki ja kangaspuut korjattu muualle. Tupa oli aivan kuin uusi, valkoiset puoliverhot akkunissa, mattoja lattialla ja suuri takkatuli räiskymässä. Uuraan lepovuode, missä hän päivällä loikoi tuvassa ollakseen muiden seurassa, oli peitetty sinikirjavalla vaatteella, jonka Henriika juuri oli ommellut. Koko talo tuoksui katajalle, vastapannun oluen vierteelle, uunijuustolle ja kaikelle kodikkaalle ja lämpöiselle. Henriikan nisut kellersivät pöydällä, ja Anja järjesteli kuppeja oikein tarjottimelle, jolla oli valkoinen liina.

– Mikäs päästäjäinen nyt on? – kysyi mestari tultuaan nokisena pajasta mennäkseen hänkin saunaan.

– Noo, kun minä olen kuullut, että vilutauti paranee, jos sairaan oikein äkkiä ensin säikyttää ja sitten taas pian saa hyvälle tuulelle, – selitti Henriika innoissaan suuret haaleat silmät levällään.

– Jopas... millä ihmeellä se säikytyks...?

– Hys, nyt ne tulevat, – varoitti Anja.

Hän oli pukeutut ylleen kaikkein somimman, punertavan puolivillaisensa, jossa oli musta reunus kaulantiessä ja helmassa. Pöydälle hän oli juuri laskenut käsistään uunista nostetut herkut. Punoittavana ja touhuissaan hän kiirehti ottamaan Uuraan pyhävaatteet tarjotakseen ne saunasta tulevalle.

Uuras palasi kylvystä alusvaatteissaan ja paljain jaloin, rinta avoinna ja tukka sekaisin ja märkänä, silmät vielä kuopallaan ja kasvot laihoina, mutta suu tuimasti mutussa ja mieli kuohuksissa.

– Akkojen juonia...! – mutisi hän.

– Tässä on housusi, – ehätti Anja.

– Vie hemmettiin! – tiuskaisi toinen.
– Pitäähän sun vetää ne jalkaasi. Ja takki, pistä käsi tuosta – kas nyt, kun et löydä reikää – tuonne. Ja malta, niin harjaan tukkasi. Ei noin, vaan istu, en minä muuten ulotu, tuohon pöydän päähän.

Anja komensi, ja Uuras taipui lamaantuneena ja murjottaen.

- Etkö sinä mitään huomaa? – kysyi Anja.
- Mitä minun nyt taas pitäisi huomata? – tokaisi Uuras.
- Katso pöydälle.
- Mitä, tuoko kangas?
- Niinpä niin, se vain kangas.
- Mitä siitä?
- Katso!

Uuras suvaisi ojentaa kättään, ottaa pakan syliinsä, katsoa ja hypistellä.

– Olemme valmistaneet sitä koko talven. Eikö se ole kuin parasta herrain verkaa, pehmeätä, melkein mustaa, hiukan lampaanharmaita juovia pitkin ja poikin? Eikö ole? Kun menet rakennusmestarin kouluun, on se yhtä hienoa kuin muidenkin herrojen, – puhui Anja hehkuvien poskin, silmäin loistaessa.

– Sinähän olet merkittävästi oppinut puhumaan, – sanoi Uuras katsellen enemmän kukoistavaa tyttöä edessään kuin kehuttua kangasta. – En ole sinulta vielä koskaan kuullut noin monta sanaa yhteen mittaan.

Anja hämmähtyi, silitteli kangasta, jonka Uuras oli jälleen laskenut penkille viereensä, ja pysyi vaiti.

He olivat nyt kahdenkesken tuvassa; vanhemmat olivat menneet saunaan.

– Pane kengät jalkaasi, – sanoi Anja lopulta. – Muuten saat taas sen väristyksen.

Uuras totteli.

– Luuletko sinä, että minä pian paranen? – virkkoi Uuras.

– Luulen.

– Ja sitten —

– Sitten kai sinä taas lähdet.

– Tahtoisitko sinä, että lähtisin?

– Sitähän sinä kuitenkin aina ajattelet, ja minä toivon sinulle niin paljon – Uuras taivutti itseään hiukan sivulle ja vilkaisi Anjan kasvoin.

Heidän nauravat silmänsä tapasivat toisensa, ja unohtaen kaiken muun Anja tarttui nuorukaisen käteen ja huudahti:

– Nyt sinä paranet, naamasi oikein loistaa ja kätesi on kuiva, ei yhtään hikeä!

Äänessä oli sellainen riemu, että Uuraskin unohti äskeisen suuttumuksensa ja sanoi:

– Se äidin taika, näinköhän se auttaa?

– Auttaa se, saat nähdä. Mutta nyt minä unohdin – kahvi kiehuu kamarin uunissa. Ei suinkaan siellä ole tippaakaan jäljellä koko pannussa.

Hän nouti kiireesti pannun pöydälle.

– Täällä kotona on sentään hyvä olla, – sanoi Uuras, – kun sinä olet täällä.

– Mitä minusta, sinuahan me kaikki ajatteleimme.

– Ja minä ajattelen sinua. Kun pääsen rakennusmestariksi, niin...

– Niin, mitä sitten? – kysyi Anja kaataen Uuralle kahvia.

– Enpä sano, sen saat sitten nähdä! Mutta hän tavoitti Anjan kättä ja likisti sitä niin kovasti, että tyttö lensi tuskasta punaiseksi ja riipaisi itsensä irti.

– Sellaiset pihdit! – huusi hän työntäen syrjään vaaleata suortuvaa, joka oli irtaantunut hänen otsalleen, ja samalla iski vaaleiden ripsien alta salama siniharmaista silmistä, joiden sähköstä Uuras hätkähti ja sanoi ujosti:

- Sinä olet oikein hyvä tyttö, Anja. Minä pidän sinusta.
- Ja minä sinusta, mutta eihän sillä väliä ole, eikös?
- Ei! – sanoi Uuras myöntääkseen mitä tahansa, sillä hänestä oli äkkiä tullut aivan saamaton.
- Kahvi jäähtyy, – sanoi Anja, mutta Uuras ei kuullut.
- Menetkö sinä Impolan häihin? – kysyi hän.
- Entä sinä...?
- Jos sinä olet morsiustyttö; niin minua on pyydetty sulhaspojaksi.
- Onhan minua pyydetty.
- Ethän lupaa toiselle?
- Kuinka minä, jos sinä...!

Vanha seinäkello löi hitaasti helähdellen, ja hiljaisuudessa sen sointu väreili huoneessa kauan, ikäänkuin säestäen nuorten sydänten sykintää. Hetken suloisuus raukaisi toipuvan nuorukaisen voimia lumoavalla mahdilla, johon hän hymyillen alistui, ja tyttö näki ajatuksissaan hänet seisomassa Lepolan tuvassa sulhaspoikana ja itsensä morsiustyttönä valkoisessa tyllihameessa, kummallakin kukka rinnassa. Tämä näky kajastui viehkeässä hymyssä, hennoilla poskilla ja silmien kirkkaassa kiillossa. Nuorukaisen katse jäi kumartuneen pään vaaleata hiuspaljoutta tähyilemään, mutta ajatus lensi kauas tulevaisuuteen tavoittaen sitä väläyksittäin ja vain silmänräpäyksen siitä, jolloin hän saisi sanoa Anjalle...

Samassa vanhukset tulivat saunasta, ja todellisuus hälvensi haaveet.

- No, näinkös se vilu hellittää? – kysyi isä.
- Vähemmälläkin, – hymähti Uuras tuntien suloista uupumusta.

Parin viikon kuluttua oli Lepolan häät, joihin Uuras oli teettänyt uuden pukunsa ja saanut pariksensa Anjan. Hän olisi ollut mielestään onnellinen, mutta eräs kaupunkilainen häävieras hakkaili Anjaa kiihkeästi saaden kaikki kylän pojat kuohuksiin. Vieras nuorukainen oli hyvä tanssija, johti nuorten leikkejä ja piti suurta melua ollen aina keskilattialla ja vetäen Anjaa mukaansa.

Tanssin lomassa laulatti Tohu kuoroaan, ja siinä oli Anjalla kaunis soolo esitettävänä. Hän seisoi opettajan vaatimuksesta hiukan erillään toisista valkeassa tyllihameessaan, vihreä kukka rinnassa ja tukassa. Ujona aloittaen, mutta pian unohtaen kaikki ympärillään hän lauloi niin, että kaikki ihastuivat.

Uuraan oli vaikea pysyä paikoillaan tuvan nurkassa, mistä hänen sopi tähystellä, kuinka kaupunkilainen tavantakaa iski Anjaan pyyteleviä katseita. Mutta kun sitten pian alkoivat nuorten leikit, kuiskasi hän jotakin kylän poikien korvaan. Yhteisestä sopimuksesta syntyi nyt poikien piiri, joka merkillisen nokkelasti pidätti kaupunkilaista selän takana nurkassa, kunnes juoni selvisi koko hääväelle ja alettiin vieraalle nauraa. Kaikki kylän pojat tajusivat pyhän velvollisuutensa olevan suojata sitä salaista sopimusta, että Uuras ja Anja kuuluivat yhteen.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.